

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธสันติวิธีในการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ไทย” ผู้วิจัยประสงค์จะศึกษาแนวคิดทฤษฎีการใช้วาลาสุภาสิตเพื่อการพยากรณ์ว่ามีหลักการและรูปแบบแนวทางอย่างไร จะมีเงื่อนไขและส่งผลกระทบต่อลักษณะการพยากรณ์ที่ผ่านมาอย่างไร สังคมจะได้ประโยชน์สุขมากน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์และนำหลักวาลาสุภาสิตมาเป็นกรอบในการประยุกต์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงวางวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ ๓ ประเด็น คือ

๑. เพื่อศึกษาแนวทางการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ไทย
๒. เพื่อศึกษาหลักวาลาสุภาสิตในพระพุทธานุศาสนนาเถรวาท
๓. เพื่อประยุกต์ใช้หลักวาลาสุภาสิตในการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ไทย

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ แนวทางการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ไทย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การทำนายและการพยากรณ์โชคชะตาของมนุษย์โดยอาศัยโหราศาสตร์นั้นเป็นการอาศัยตำแหน่งของดวงดาวต่างๆ เป็นเครื่องชี้และอธิบายอำนาจและอิทธิพลของดวงดาว กล่าวคือ โหราศาสตร์คือ ศาสตร์แห่งการพยากรณ์ด้วยการศึกษาอิทธิพลการเคลื่อนที่ของโลก ดวงดาว ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ตามหลักดาราศาสตร์ที่มีผลต่อทุกสรรพสิ่งในโลก จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นหนึ่งในวิชาที่ว่าด้วยการทำนายโชคชะตา เพื่อทำนายอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้นกับบุคคล สังคม โดยใช้ดวงดาว ผลกรรมต่างๆ ของมนุษย์มาเป็นปัจจัยในการกำหนดและเป็นวิชาการที่ใช้การคำนวณตัวเลข บันทึกรวบรวมไว้เป็นสถิตินำมาเป็นข้อมูล รวมทั้งการคิดและค้นคว้าถึงเหตุและผล โดยเรียนรู้อย่างชัดเจนในโหราศาสตร์และดาราศาสตร์ ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีความเป็นมายาวนานทั้งทางตะวันตก และทางตะวันออก โดยมีองค์ประกอบของการพยากรณ์ ๓ ระดับ คือ ภาคคำนวณ เป็นเรื่องของการคำนวณตัวเลข การนับตัวเลขและกฎเกณฑ์ในเรื่องของการหาตำแหน่งของดวงดาวต่างๆ ภาคพยากรณ์ เป็นเรื่องของการพิจารณาผสมผสานกฎเกณฑ์ ดีความและขยายความ และ ภาคพิธี เป็นการนำพิธีทั้งของพราหมณ์กับพุทธศาสนา มาประกอบกัน ที่เรียกว่าการสะเดาะเคราะห์ เพื่อให้เกิดศรัทธาให้กับผู้ใช้บริการ

ลักษณะของการพยากรณ์ โดยทั่วไปมีลักษณะการพยากรณ์ในหลายประเด็นกล่าวคือ การพยากรณ์ชาตาบุคคล การพยากรณ์ชาตาบ้านเมือง การพยากรณ์การแพทย์ การพยากรณ์ธรรมชาติ หรืออุตุนิยมโหราศาสตร์ การพยากรณ์การเกษตร การพยากรณ์การคลัง การพยากรณ์การให้ทุกข์ โดยหลักใหญ่จะพยากรณ์เกี่ยวกับवासนา ชีวิตสมรสและคู่ครอง และ การพิจารณาอาชีพที่เหมาะสมกับवासนา ในการพยากรณ์ดังกล่าวโหราจารย์จะมีวิธีการพยากรณ์ ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

การอุปมา (Analogy) และ การอนุมาน (Reference) ทั้งนี้หลักการพื้นฐานของการพยากรณ์ ผู้ที่ศึกษาโหราศาสตร์ควรรอบรู้ในศาสตร์แขนงอื่นๆ เพราะโหราศาสตร์เป็นวิชาที่จัดเป็นสรรพศาสตร์ ประกอบด้วย ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ อุทกศาสตร์ ฯลฯ ควรมีความเข้าใจในเรื่องของจักรวาล ทั้งในเชิงพระพุทธศาสนา และวิทยาศาสตร์ อย่างเป็นหลักการของเหตุและผล อันจะแสดงออกมาในด้านการให้คำพยากรณ์ ที่ผู้ศึกษาโหราศาสตร์ต้องรอบคอบในการวิเคราะห์ ต้องรับผิดชอบในคำพูดของตนเอง การพยากรณ์จะต้องพยากรณ์ที่อยู่บนพื้นฐานของหลักความจริงเสมอ คุณธรรมที่เป็นตัวตนของนักโหราศาสตร์จะช่วยให้ผู้มารับบริการเข้าใจในหลักของความเป็นจริงตามธรรมชาติ และเชื่อในผลจากการกระทำมากขึ้น

ในการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ มีหลักที่เรียกว่าจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรมของนักโหราศาสตร์ที่ต้องพึงปฏิบัติ คือ ต้องรักษาความลับ ต้อนรับด้วยไมตรีจิต ไม่ใช้คำหยาบคาย มีมารยาทอันดีงาม ทำนายดวงชาตา จะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ เที่ยงธรรมในการดู โดยไม่มีอคติ เป็นต้น และมารยาทพื้นฐานที่ปฏิบัติ คือ การไม่ควรพยากรณ์ดวงที่ไม่รู้ที่มา การพยากรณ์ควรชี้ข้อเท็จจริงและปัญหาให้ผู้มาเข้าใจ เพื่อให้เกิดสติปัญญาที่จะต่อสู้กับปัญหา ไม่ควรพยากรณ์เรื่องที่เป็นปมด้อย หรือไปซ้ำเติมความล้มเหลวของผู้มาให้พยากรณ์ ระมัดระวังอย่าไปก้าวล่วงถึงเรื่องส่วนตัวเกินความจำเป็น ไม่โอ้อวดความสามารถของตนเอง ห้ามพยากรณ์ความสัมพันธ์ของผู้ที่เป็นสามี ภรรยา หรือผู้ที่แต่งงานกัน ห้ามพยากรณ์ความเป็น ความตาย ห้ามพยากรณ์ บุตรธิดา ว่าจะได้หรือไม่ บุตรคนไหนที่ดีกว่ากัน

กล่าวโดยรวม การพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลและสังคมที่หาคำตอบ และหาทิศทางในการดำเนินชีวิต ส่งผลด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคมและการเมือง นักโหราศาสตร์เป็นผู้ที่มีบทบาทต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการพยากรณ์จึงควรต้องมีรูปแบบและแนวทางที่ได้มาตรฐาน เพื่อการเสริมสร้างสังคมให้เกิดสันติสุข

ประเด็นที่ ๒ หลักวาจาสุภาษิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท

จากการศึกษาวิจัยพบว่า วาจาสุภาษิตในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง วาจาสุภาษิตที่เป็นมงคลอันสูงสุด วาจาที่พูดแล้ว จะไม่มีโทษ และผู้รู้ทั้งหลายไม่ติเตียน เป็นถ้อยคำหรือข้อความที่สะท้อนคติสอนใจ เป็นการพูดที่พูดหรือเปล่งเป็นเสียงทำให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อความได้ ไม่มีโทษ สบายหูแผ่ด้วยคติ เป็นถ้อยคำนำออกจากทุกข์ เป็นวจีสุจริต ทำให้ได้รับประโยชน์ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง โดยสรุปก็คือ คำพูดที่เว้นจากวจีทุจริต ๔ คือ พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ ประกอบด้วยวจีสุจริต ๔ คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ลักษณะของวาจาสุภาษิตมี ๖ ลักษณะ คือ เป็นคำพูดที่พูดด้วยดี เป็นคำพูดที่มีกลิ่นหอม เป็นวาจาจริง เป็นการพูดด้วยใจจริงเป็นคำสุภาพ เป็นคำพูดที่มีประโยชน์ ตามหลักที่ปรากฏในหลักโอวาทปาฏิโมกข์ที่ว่า “อนุปวาโท” แปลว่า การไม่ว่าร้ายผู้อื่น และในอรรถกถาจารย์ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า “ไม่ชักชวนผู้อื่นให้ว่าร้ายด้วย” เป็นการใช้วาจาที่เกี่ยวกับการให้ระลึกลึกลงหรือเพื่อการอยู่ร่วมกันได้ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สอนแนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพแสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

โดยหลักใหญ่ใจความหลักจากสาส์นเมืองคัมภีร์ประกอบ ๕ ประการตามหลักจากสาส์น คือ

๑. กาเลน ภาสิตา (กาลวาที) คำพูดที่ถูกกาลเทศะ
๒. สัจจา ภาสิตา (สัจวาที) คำพูดที่เป็นความจริง
๓. สณหา ภาสิตา (สณหาวาที) คำพูดที่สุภาพ อ่อนหวาน
๔. อุตถสยหิตา ภาสิตา (อุตถสณหาวาที) คำพูดที่มีประโยชน์
๕. เมตตจิตเตน ภาสิตา (เมตตวาที) คำพูดประกอบด้วยเมตตา

วาจาสาส์นในแต่ละองค์ประกอบทั้ง ๕ นี้ มีเนื้อหารายละเอียดที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

๑. กาเลน ภาสิตา พุดถูกกาล หมายถึง การพูดอยู่ในลักษณะของ “ความเหมาะสม” คือ พูดในสถานที่ที่เหมาะสม ในเวลาที่เหมาะสม ในปริมาณที่เหมาะสม โดยความเหมาะสมจะมีมากน้อยก็ขึ้นอยู่กับเรื่องที่พูด เวลาที่เหมาะสมดังกล่าว ไม่ควรพูดจนเกินกาล ไม่ควรนิ่งเสมอไป เมื่อถึงเวลา ก็ควรพูดพอประมาณ ไม่พ่นเผื่อ นอกจากนี้ การพูดถูกกาล ยังหมายรวมถึง ความเหมาะสมหรือจังหวะ

๒. สัจจา ภาสิตา พุดคำจริง อยู่ในลักษณะของการพูดคำจริงหรือวาจาจริง เรื่องคำพูดนั้น คำพูดที่ถือว่าดีและถูกต้อง จะต้องมีความจริงเป็นหลักเสมอไป คำพูดสัตย์จริงไม่กลิ้งกลอก การพูดที่ไม่บิดเบือนความจริง

๓. สณหา ภาสิตา พุดคำอ่อนหวาน ลักษณะของคำพูดที่ทำให้คุณแต่ส่วนเดียว บุคคลควรเปล่งถ้อยคำอ่อนหวาน มีประโยชน์เท่านั้น เป็นคำพูดด้วยภาษาที่สุภาพ ไพเราะ ไม่หยาบคาย เป็นคำพูดที่ผู้ฟังน่ายินดี ชื่นชอบ ทั้งทำให้ใจผู้พูดสงบ เป็นการพัฒนาสุขภาพจิตให้ดีขึ้น

๔. อุตถสยหิตา ภาสิตา คำพูดประกอบด้วยประโยชน์ คำพูดที่พูดแล้วผู้ฟังย่อมได้รับประโยชน์ และทำให้ผู้พูดปรารถนาประสบผลสำเร็จได้ วาจาที่พูดแล้วก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลดีทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟัง เป็นวาจาที่ควรแก่การฟัง หรือเป็นวาจาที่ควรพูดดีกว่าไม่พูด แต่ถ้าวาจานั้นจริงและเป็นวาจาสุภาพ แต่ถ้าพูดแล้วไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร กลับจะทำให้เกิดโทษ ก็ไม่ควรพูด

๕. เมตตจิตเตน ภาสิตา พุดด้วยเมตตาจิต การพูดด้วยจิตที่ดี พูดด้วยจิตใจที่มีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง มีความจริงใจต่อผู้ฟัง ปรารถนาให้ผู้ฟังพ้นจากความทุกข์ โดยขึ้นอยู่กับ “เจตนา” เป็นสำคัญเพราะเจตนาเป็นตัวนำ บังชี้ถึงลักษณะของวาจาที่มีเมตตา ความมีไมตรี ความปรารถนาดี ความอยากให้ผู้ฟังมีความสุข และประสบความสำเร็จในสิ่งที่เป็คุณประโยชน์

การใช้วาจาในการพูดคุยที่ถูกกาลเทศะ คำพูดที่เป็นความจริง คำพูดที่สุภาพ อ่อนหวาน คำพูดที่มีประโยชน์ และคำพูดประกอบด้วยเมตตา ประโยชน์ของวาจาสาส์นเป็นการกล่าววาจาที่ไม่เป็นเหตุทำตนให้เดือดร้อน และไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการใช้วาจาสาส์นได้ก่อให้เกิดความกระจ่างชัดของวาจา ทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ เป็นการย้ำจุดเด่นของคำพูดที่เห็นว่าสำคัญและมีประโยชน์ สร้างความเหมาะสมกับความสนใจ ความรู้ และทัศนคติต่อผู้ฟัง ดังจะเห็นได้จากวิธีการใช้วาจาสาส์นของพระพุทธเจ้าที่ทรงนำวิธีการเทศนาด้วยวาจาเพื่อให้บุคคลเข้าใจในชีวิตมากขึ้น กล่าวคือ พระองค์ทรงใช้วาจาเพื่อการสอนมีหลายแบบ ได้แก่ **แบบสากัจฉา** หรือสนทนาโดยพระพุทธเจ้ามักจะทรงเป็นฝ่ายถามนำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรม และความเลื่อมใสศรัทธาในที่สุด แบบบรรยาย วิธีสอนแบบนี้จะทรงใช้ในที่ประชุมใหญ่ ในการแสดงธรรมประจำวัน ซึ่งมีประชาชนหรือ

พระสงฆ์จำนวนมาก แบบวางกฎข้อบังคับ และแบบตอบปัญหา วิธีสอนแบบนี้จะทรงใช้กับผู้ที่มิใช่ข้อสงสัยในข้อธรรมต่างๆ ลักษณะการตอบเป็น ๔ อย่าง คือ เอ็กซพยากรณ์ปัญหา คือ ปัญหาที่ฟังตอบตรงไปตรงมา ตายตัว ปฏิปจฉาพยากรณ์ปัญหา คือ ปัญหาที่ฟังย้อนถามแล้วจึงแก้ วิทซ์พยากรณ์ปัญหา คือ ปัญหาที่ต้องแยกความตอบ และรูปนัยปัญหา ปัญหาที่ฟังแล้วยังเสีย ไม่พยากรณ์ เช่น ปัญหาที่ถามเรื่องสัตว์ตายแล้วเกิดอีกหรือไม่เกิดอีก

วาทาสุภาชิตเป็นเครื่องที่จะสร้างประโยชน์สุข ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับปัจเจก และระดับสังคม กล่าวคือ ทำให้ผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรมได้ เกิดการพัฒนาตน สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย อยู่เย็นเป็นสุข ทำให้คนในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันมากขึ้นทั้งในระดับครอบครัวสังคม และประเทศชาติ

ประเด็นที่ ๓ ประยุกต์ใช้หลักวาทาสุภาชิตในการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ไทย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การพยากรณ์ส่วนใหญ่มาจากการทำนายไม่แม่นยำ การพูดจาหลอกลวง ไม่มีคุณธรรม การพูดจาโน้มน้าวให้ทำพิธีกรรมต่างๆ การทำนายโดยไม่มีความรู้จริง การคุยโวโอ้อวดตนเอง การใช้วาทาสุภา การทำนายโดยใช้หลักไม่ตรงกัน การพยากรณ์ที่มุ่งหวังประโยชน์ตนมากกว่าการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น จากลักษณะปัญหาของนักโหราศาสตร์ดังกล่าวที่เกิดจากการพยากรณ์ ทำให้ส่งผลต่อจิตใจของผู้มารับบริการโดยตรง ทั้งยังก่อให้เกิดผลเสียในการดำเนินชีวิตโดยรวม ทำให้คุณค่าของนักโหราศาสตร์เป็นไปในเชิงลบ ดังนั้นนักโหราศาสตร์จึงเห็นตรงกันว่า หลักวาทาสุภาชิตมีความสำคัญและมีคุณค่าที่นักโหราศาสตร์ควรนำไปเป็นกรอบหรือทิศทางในการพยากรณ์ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการพยากรณ์ โหราจารย์หลายท่านได้เสนอหลักการ รูปแบบและแนวทางปฏิบัติสำหรับการนำวาทาสุภาชิตมาใช้ในการพยากรณ์ ดังต่อไปนี้

๑. การพยากรณ์ที่สอดคล้องกับกาลเทศะ หมายถึง การพูดคำนึงในเรื่องความเหมาะสมต่อเหตุผล ตัวตน บุคคลในขณะพูด เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพยากรณ์ พบว่ามีรูปแบบการพยากรณ์ คือ การพยากรณ์ต้องก่อให้เกิดความสุขต่อบุคคลและสังคม การมุ่งเน้นความเหมาะสมและสอดคล้องต่อความถูกต้อง เหมาะสมกับเหตุการณ์ บุคคล เวลาและสถานที่ การพิจารณาผู้มารับคำพยากรณ์ว่ามีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ มีวิญญู และคุณธรรมมากน้อยเพียงใด การพยากรณ์จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือสังคม การพยากรณ์จะต้องไม่เพิ่มความตึงเครียดหรือกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงต่อชีวิตและครอบครัว การพยากรณ์ต้องเป็นไปในบริบทของการนำไปปฏิบัติที่ไม่เกินวิสัยของผู้มารับพยากรณ์ ผู้พยากรณ์ต้องพยายามพยากรณ์ให้มีความถูกต้องชัดเจนเหมาะสมกับเหตุการณ์ บุคคล เวลาและสถานที่ ควรพิจารณาให้ตัวผู้มารับคำพยากรณ์มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจมากน้อยเพียงใด มีมารับบริการมีวิญญู คุณธรรมมากน้อยเพียงใด มองให้เห็นว่าเมื่อพยากรณ์แล้วจะมีผลกระทบต่อบุคคลหรือสังคมมากน้อยเพียงใด กล่าวคือ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคคลหรือสังคมอย่างไร จะเพิ่มความตึงเครียดหรือกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงชีวิตและครอบครัวอย่างไร ผู้พยากรณ์ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในบริบทของการปฏิบัติหรือของผู้มารับบริการ

๒. การพยากรณ์บนพื้นฐานของความจริง หมายถึง ลักษณะของการพยากรณ์ที่ยึดมั่นในหลักความจริง คำจริงหรือวาจาจริง ยึดการพยากรณ์ที่ถือว่าดีและถูกต้อง เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ใน

การพยากรณ์ พบว่ามีรูปแบบการพยากรณ์ คือ การพยากรณ์บนพื้นฐานของความจริง ได้แก่ การพยากรณ์ที่เน้นตามความเป็นจริงจากทฤษฎีตำราคัมภีร์ที่เรียนมา การออกคำพยากรณ์ที่สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรมและความเชื่อที่เป็นจริงในปัจจุบัน การพยากรณ์ที่เน้นพูดเรื่องกรรม อธิบายให้สอดคล้องกับหลักเหตุผล สอดคล้องกับหลักกรรมหรือวิบากของกรรม การพยากรณ์ควรสอดแทรกหลักธรรม ชี้แจงให้เห็นสัจธรรมว่าเราหนีไม่พ้น เน้นให้เชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำอย่างไรก็ได้ อย่างนั้น การพยากรณ์ต้องนำเสนอส่งเสริมกำลังใจ ซึ่งหลักสัจธรรม การใช้วาจาที่มีความกระชับ ชัด มีความถูกต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความหมายที่ชัดเจนพอให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายให้เหมาะกับผู้ฟัง ไม่ใช่คำพูดที่ให้เกิดความสับสน ความจริงมี ๒ มิติ คือ การออกคำพยากรณ์เน้นตามความเป็นจริงจากทฤษฎีตำราคัมภีร์ที่เรียนมา และจริงต่อสภาพสังคม วัฒนธรรมและความเชื่อที่เป็นจริงในปัจจุบัน อธิบายให้สอดคล้องกับหลักเหตุผล สอดคล้องกับหลักกรรมหรือวิบากของกรรม ต้องพยากรณ์สอดแทรกหลักธรรม

๓. การพยากรณ์ด้วยวาจาไพเราะอ่อนหวาน คือ ลักษณะของคำพูดที่ให้คนแต่ส่วนเดียว บุคคลควรเปล่งถ้อยคำอ่อนหวาน มีประโยชน์เท่านั้น เป็นคำพูดด้วยภาษาที่สุภาพ ไพเราะ ไม่หยาบคาย เป็นคำพูดที่ผู้ฟังน่ายินดี ชื่นชอบ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพยากรณ์ พบว่ามีรูปแบบการพยากรณ์ คือ การพยากรณ์ที่ไม่พูดร้ายจนเสียกำลังใจ ควรแนะให้ระมัดระวัง ไม่ประมาทหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม คือ แนะนำให้ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา การพูดไพเราะ นุ่มนวล ชี้แนะเหตุผลทางโหราศาสตร์ การแนะให้ธรรมะไปปฏิบัติจึงเป็นการที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหา หรือให้ผลของกรรมคลายตัว การพยากรณ์ไม่ควรพูดเสียดสี ประชดประชัน การให้คำพยากรณ์ที่เกิดจากเจตนาดี พูดแล้วเกิดการเสริมสร้างกำลังใจ ทำให้รู้สึกมีพลัง และไม่ทำให้รู้สึกได้รับความอับอาย ไม่ควรพูดเสียดสี ประชดประชัน

๔. การพยากรณ์เพื่อการเสริมสร้างประโยชน์สุข คือ คำพูดที่พูดแล้วผู้ฟังย่อมได้รับประโยชน์ และทำให้ผู้พูดปรารถนาประสบผลสำเร็จได้ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพยากรณ์ พบว่ามีรูปแบบการพยากรณ์ คือ การรักษาผลประโยชน์ผู้มารับบริการ การพยากรณ์ต้องมุ่งสู่การเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจในการรับมือกับอนาคต สิ่งที่ไม่ดีก็จะได้เตรียมพร้อมในการป้องกันแก้ไขและลดโอกาสความล้มเหลวอันไม่พึงประสงค์ สิ่งที่ดีจะได้ช่วยเพิ่มโอกาสให้สำเร็จ และเป็นการเน้นให้ผู้มารับบริการได้มีความเข้าใจในวิชาโหราศาสตร์อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ มีความเชื่อในเหตุ และปัจจัยของการเกิดขึ้นของเรื่องราว มีความเข้าใจในเรื่องของกรรม คือ เจตนาอันประกอบด้วยกุศล หรืออกุศล ซึ่งให้เห็นประโยชน์สุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า โดยคำนึงถึงสภาพผู้มารับบริการ และควรระมัดระวังในการพยากรณ์ที่เป็นการเพิ่มความทุกข์ ตอกย้ำสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ให้เลวร้ายไปกว่าเดิม

๕. การพยากรณ์ที่ประกอบด้วยเมตตา หมายถึง การพูดด้วยจิตที่ดี พูดด้วยจิตใจที่มีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง มีความจริงใจต่อผู้ฟัง ปรารถนาให้ผู้ฟังพ้นจากความทุกข์ เป็นลักษณะของวาจาที่มีเมตตา ความปรารถนาดี อยากให้คนฟังมีความสุข มีความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป และประสบความสำเร็จ ความมีเมตตา ความปรารถนาดี ความอยากให้ผู้ฟังมีความสุข และประสบความสำเร็จในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพยากรณ์ พบว่ามีรูปแบบการพยากรณ์ คือ นักพยากรณ์ต้องมีเมตตาจิต มีกุศโลบายให้คนที่มีความทุกข์หันเข้าหาธรรมะ ควรแนะนำสั่งสอนให้

รู้จักการรักษาศีล ปฏิบัติ ผู้พยากรณ์ต้องยึดหลักพรหมวิหาร ๔ แนะนำด้วยเมตตา มีความรักและสงสาร ต้องแนะนำชี้ประโยชน์ให้เขาพ้นจากวิบากกรรม คือ หาทางช่วยแนะให้เขาพ้นจากความทุกข์

ทั้งนี้การใช้วาจาสุภาพดีให้ประสบความสำเร็จของผู้พยากรณ์จะต้องอาศัยทักษะความชำนาญ เป็นผู้มึนจิตที่ดี ต้องมีหลักวิชาที่เป็นมาตรฐานถูกต้องชัดเจน ต้องมีความรู้ข้อมูลพื้นฐานเป็นต้น เมื่อนักพยากรณ์ได้ยึดหลักวาจาสุภาพดีเป็นกรอบในการพยากรณ์ ตามข้อเสนอวิธีการรูปแบบการนำไปปฏิบัติจะทำให้การพยากรณ์เป็นไปเพื่อการเสริมสร้างสังคมให้เกิดสันติสุข และทำให้บทบาทหน้าที่ของนักพยากรณ์มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่พึ่งของสังคมได้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาวิจัย “การประยุกต์หลักพุทธสันติวิธีในการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ไทย” ผู้วิจัยพบว่า แนวคิดและหลักการดังกล่าว เป็นกรอบหรือทิศทางของการพยากรณ์ที่สร้างประโยชน์ รองรับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และต้องเผชิญกับปัญหามากมาย เป็นการพัฒนาวិธีการพยากรณ์สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เพราะส่วนหนึ่งได้สะท้อนภาวะการพยากรณ์ที่ผู้พยากรณ์ที่มึนจิตเจตน์ มีสมาธิตั้งมั่น ทำให้พยากรณ์ได้แม่นยำและมั่นคงมากขึ้น ดังนั้น การพยากรณ์ตามหลักวาจาสุภาพดีจัดได้ว่าเป็นหลักการที่ช่วยรักษาคัมภีรครองคน สังคมหรือชุมชนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข จึงเป็นหลักการที่น่าศึกษาและควรแก่การนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมปัจจุบัน กล่าวคือ

๑. การพยากรณ์ที่มุ่งการเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ คือ การพยากรณ์ที่ตั้งใจว่าเป็นผู้ให้ มุ่งการให้คือแนะนำให้ปฏิบัติตัวดีขึ้น เป็นผู้มึนจิตแจ่มใสอยู่เสมอ เป็นการทำหน้าที่สงเคราะห์ช่วยเหลือทางจิตเวช เพื่อให้เกิดความสบายกาย สบายใจ เมื่อจิตเจตน์ เชื่อว่าสิ่งต่างๆ ภายนอกข้างจะชุ่มชื้นไปด้วย เรื่องดีก็ให้พยากรณ์ดี เรื่องร้าย ก็ให้ระวังในการพยากรณ์ ด้วยการเตือน ในการเตือนต้องอย่าให้ตกใจ คนรู้แล้วจะได้หาวิธีป้องกันแก้ไข เตือนให้รู้แล้ว เพื่อรับมือกับปัญหาต่างๆ

๒. คำพยากรณ์ที่มีความละเอียด การพยากรณ์ต้องใช้เวลาเพื่อหาประสบการณ์ หรือสะสมบารมี มีความสุขุมรอบครอบ ละเอียดในการพยากรณ์ในทางที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม

๓. ต้องมีคุณธรรม การพยากรณ์ต้องให้กำลังใจโดยการสอดแทรกหลักธรรม และต้องแนะนำทางเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามพื้นฐานของดวงชาตา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้การดำเนินชีวิต ผู้พยากรณ์เมื่อจะแนะนำให้ผู้อื่นมีคุณธรรม ตนเองก็ควรที่จะต้องปฏิบัติอยู่ในศีล ในธรรมด้วย การแนะนำจึงจะทรงคุณค่าและมีพลัง

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัย “การประยุกต์หลักพุทธสันติวิธีในการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ไทย” ผู้วิจัยพบว่าสังคมปัจจุบันมีหลายสิ่งที่ทำนายต่อการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ประเพณี หรือกระแสเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เป็นต้น ซึ่งนักโหราศาสตร์จะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้รอบด้านและเท่าทัน ตลอดจนการศึกษาหลักธรรมะที่หลากหลายเพื่ออำนวยความสะดวกแนะนำผู้มารับบริการให้นำไปปฏิบัติตามความเหมาะสมกับอริยาถัย และผู้พยากรณ์จะต้องยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณไม่ตกอยู่ในกระแสกิเลส ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นปัญหาเอาไว้ เพื่อให้ผู้ใดศึกษาได้ทำการค้นคว้าวิจัยในโอกาสต่อไป ดังนี้

๑. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการพยากรณ์บนสื่อออนไลน์ของนักโหราศาสตร์เพื่อการส่งเสริมสังคมสันติสุข
๒. ศึกษาวิเคราะห์หลักกรรมทางพระพุทธศาสนากับพิธีกรรมทางโหราศาสตร์
๓. ศึกษาเปรียบเทียบหลักจริตในทางพระพุทธศาสนากับลักษณะนิสัยเจ้าของดวงชาตาในทางโหราศาสตร์